Motion till riksdagen 1987/88:A1

av Alf Wennerfors m. fl. (m)
med anledning av proposition 1986/87:165
om arbetsrättslig beredskapslag

Mot.
1987/88
A1

Om Sverige skulle komma i krig eller krigsfara kommer exceptionella krav att ställas på alla medborgare. Näringslivet måste kunna ställas om för den produktion som är nödvändig med hänsyn till totalförsvarets behov. Detta kommer att kräva uppoffringar och stora ansträngningar. Vi är övertygade om att praktiskt taget alla kommer att göra sitt yttersta för att värna Sverige och att vårt land kommer att stå enat inför det yttre hotet.

Man kan därför förvänta sig att produktionen kan bedrivas utan allvarliga konflikter eller motsättningar på arbetsmarknaden. Arbetsgivare och arbetstagare förenas i det övergripande målet att värna vår frihet.

Eftersom den svenska arbetsmarknaden numera präglas av en långtgående formell reglering genom lagstiftning och arbetsrättsliga avtal är det viktigt att det finns en arbetsrättslig beredskapslagstiftning. I annat fall ökar risken för förvirring och handlingsförlamning i ett beredskapsläge.

Det är beklagligt att regeringen dröjt så länge med förslag. Eftersom lagstiftningen skall ligga till grund för beredskapsavtal kommer det att ta ytterligare tid innan det finns tillfredsställande förberedelser för att handha arbetsrättsliga problem i händelse av krig eller krigsfara. Det är med utgångspunkt i detta förhållande som vi likväl anser oss kunna biträda stora delar av de förslag regeringen nu lagt fram.

För att parterna skall kunna sluta praktiskt utformade beredskapsavtal bör de känna till vilka regler som skall gälla i händelse av en krissituation. Det är därför beklagligt att regeringen inte redan nu föreslår preciserade förändringar i arbetstids- och arbetsmiljölagstiftningen. I propositionen hänvisas bara till att regeringen redan i 4 § arbetstidslagen (1982:637) och I kap 4 § arbetsmiljölagen (1977:1160) har möjlighet att föreskriva om avvikelser från lagbestämmelserna för att tillgodose totalförsvarets intresse.

I ett beredskapsläge kommer stora krav att ställas på myndigheternas information till allmänhet och företag. Bristande kunskap om vilka regler som gäller kan försena och försvåra för totalförsvaret viktig produktion.

Regeringen bör därför på lämpligt sätt redan i dag göra klart för arbetsmarknadens parter vilka förändringar i dessa båda ovanstående lagar som den avser göra i händelse av beredskapsläge. Alternativt kan förändringarna i arbetstids- och arbetsmiljölagen införas i den lag som regeringen nu lägger förslag om.

I det av regeringen nu framlagda lagförslaget finns det enligt vår mening några bestämmelser som är mindre väl lämpade för den avsedda situationen.

1 Riksdagen 1987/88. 3 saml. Nr A1

Regeringen förutsätter att förhandlingar i enlighet med 14 § MBL, liksom i fredstid, skall kunna föras på central nivå. Under beredskap är det synnerligen viktigt att alla beslut kan fattas och genomföras utan dröjsmål. Centrala förhandlingar skulle göra processen långsammare. I många fall kan man också förvänta sig att kommunikationssvårigheter och liknande problem skulle göra det näst intill omöjligt att genomföra centrala förhandlingar. I förslaget till arbetsrättslig beredskapslagstiftning görs också undantag för den typen av situation. Med den föreslagna tekniken kan emellertid parterna komma att offra värdefull tid på att försöka fastställa om det föreligger hinder att genomföra centrala förhandlingar.

Ett annat problem i föreliggande lagförslag gäller olovliga konflikter. Det är givetvis synnerligen viktigt att några olovliga konflikter inte utbryter under beredskap. Vi har i andra motioner, senast i motion 1986/87:A734, föreslagit att den s. k. 200-kronorsregeln skall avskaffas, så att det blir möjligt för arbetsdomstolen att utkräva mera kännbara böter. Detta är givetvis ännu mera angeläget under beredskapstid. I beredskapslagstiftningen bör även en ändring göras i 15 § LAS, så att deltagande i olovlig konflikt utgör saklig grund för avsked. Det finns anledning att i det fortsatta arbetet ta ställning till konflikträtten i sin helhet.

Den nu föreslagna lagstiftningen torde närmast vara tillämpbar i ett förkrigsskede resp. efterkrigsskede. Under krig eller akut krigsfara är det nödvändigt att begränsa lagstiftningen till det absolut oundgängliga för att skydda de anställdas demokratiska fri- och rättigheter.

Det nuvarande förslaget är enligt vår mening inte helt förenligt med de krav som kommer att resas i den ytterst besvärliga situation som uppstår om Sverige skulle utsättas för krigshandlingar. Regeringen bör därför överväga en särskild lagreglering för den typen av situationer.

Vidare bör det prövas om exempelvis vetoregler och informationsskyldighet enligt MBL kan upprätthållas i en krigssituation. Riskerna för spionerі och sabotage får inte undervärderas.

Även de speciella förhållanden som skulle uppstå vid en avspärrning måste beaktas. Sverige är för sin import och export helt beroende av fungerande sjötransporter. En avspärrning skulle mycket effektivt skära av vår utrikeshandel.

Beredskapslager kan för en tid medge viss produktion, men avsaknaden av exportmöjligheter medför att en stor del av industriproduktionen i det närmaste måste upphöra. I ett sådant läge är det knappast rimligt att vidmakthålla stora delar av det fredstida regelverket i lagen om anställningsskydd (LAS). Såväl uppsägningstider som permitteringsregler ter sig i en sådan situation i det närmaste omöjliga att i praktiken tillämpa. Att detta är lika orimligt i en direkt krigssituation säger sig självt.

Vi föreslår att regeringen i det fortsatta arbetet med beredskapslagstiftningen på arbetsrättens område utarbetar kompletterande förslag till lagreglering på arbetsrättens område, som kan träda i kraft vid krig eller akut krigsfara samt vid andra särskilt specificerade extraordinära tillfällen i samband med beredskap.

Det bör ankomma på utskottet att utforma erforderlig lagtext.

Hemställan

Med stöd av ovanstående hemställs

1. att riksdagen beslutar om ändring i den till regeringens förslag till arbetsrättslig beredskapslag 5 § omnämnda bilagan, avseende 14 § i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående den s. k. 200-kronorsregeln i beredskapslägen,

3. att riksdagen beslutar om ändring i den till regeringens förslag till arbetsrättslig beredskapslag 5 § omnämnda bilagan, avseende 18 § i lagen (1982:80) om anställningsskydd, i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av kompletterande lagreglering inom den arbetsrättsliga beredskapslagen.

Stockholm den 7 oktober 1987

Alf Wennerfors (m)
Bengt Wittbom (m)
Anders G Högmark (m)
Erik Holmkvist (m)
Gullan Lindblad (m)
Sonja Rembo (m)
Ingrid Hemmingsson (m)
Sten Svensson (m)

Graphic Systems AB. Goteborg 1987